

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

A PECSENYEBÁRÁNY-HIZLALÁS KÜLTSGEINEK CSÖKKENTÉSI LEHETŐSÉGEI

BARTOS ATTILA dr. — RIBLY CSABA

Az utóbbi években a juhtenyésztés és -tartás iránya jelentős mértékben megváltozott. Juhászatainkban csökkent a gyapjútermelésből származó árbevétel, s jelentősen megnőtt a kereslet a juhlús iránt, miután kedvező húserértékesítési árak alakultak ki a világpiacon. Különösen keresett áru a hízóbárány, amit főleg a nyugati országokba exportálunk évről évre növekvő mennyiségben.

Az exportigények kielégítése érdekében fiatal, nem faggyúsodott, porhanyós húsu bárányokat kell előállítani, mert ilyenekért fizet magas árat a piac. Az értékesítési árak mellett, természetesen, igen fontos a termék előállítására fordított költségek nagysága is, mert e két tényező viszonya határozza meg a termelés gazdaságosságát.

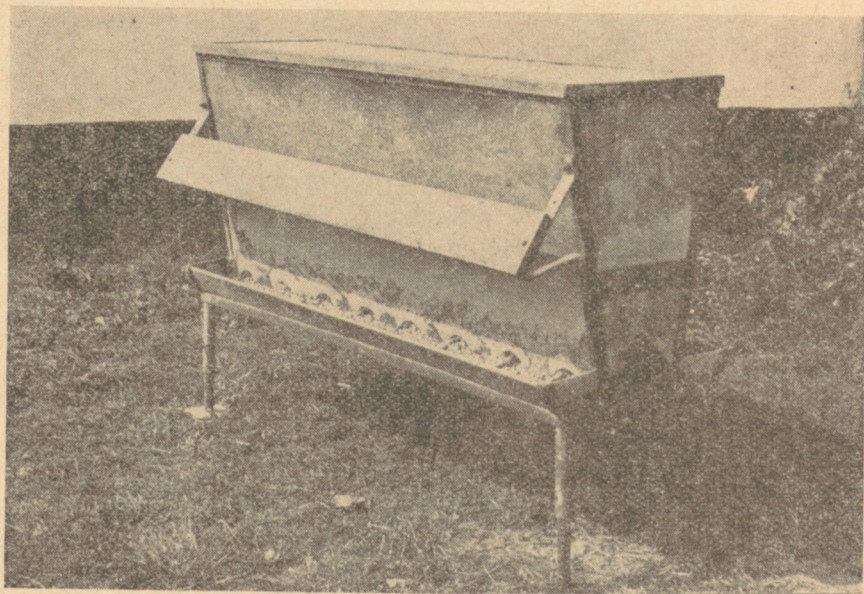
Jó minőségű hizlalt bárányt korai választással és intenzív hizlalással állíthatunk elő. A gyors növekedés feltétele az, hogy fiatal korban — amikor a fejlődési erély a legnagyobb — a bárányokat minél nagyobb tápanyagfelvételre készítsük. Ennek az a módja, hogy a bárányokkal olyan takarmánykeveréket etetünk granulált formában, amely a bendő működéséhez szükséges minimális nyersrost-mennyiséget tartalmazza, és olyan etetési módokat alkalmazunk, amelyek esetén az állatok igényüknek megfelelően, tetszés szerinti időben és mennyiségben fogyaszthatnak takarmányt.

A pecsenyebárányokkal tehát monodiétában granulált tápot célszerű etetni, olyan etetőberendezésekből, amelyekből tetszés szerint lehet az állat. A tetszés szerinti takarmányfogyasztás — az önetetés — önetetővel oldható meg a leggazdaságosabban, de önetető hiányában a jelenleg elterjedt rácosos vályúk és abrakoló vályúk is megfelelnek, ha azokban oly gyakran adagoljuk a takarmányt, hogy állandóan legyen az állatok előtt.

A bárányhizlalás nem munkaigényes állattartási ágazat; költségeit főként a takarmányozási költségek teszik ki. Ezért *olyan etetőberendezéseket kell alkalmazni, amelyek — a könnyű kezelhetőség mellett — minimális takarmányvesztéssel okoznak.*

A Kaposvári Mezőgazdasági Főiskolán — az előbb említett igények

figyelembevételével — szerkesztették a KBÖ jelű kaposvári bárány önetetőt, amelynek használatával a bárányok önetetése gazdaságosan megoldható, a szopós kortól egészen az express minőségű bárányok értékesítéséig.

1. kép. A KBÖ jelű önetető

Az 1. képen bemutatott önetető mechanikai rendszerű, részben alumíniumlemez-ből készült, könnyen hordozható készülék. Tartályába 4—5 napra elegendő granulált táp tölthető be, ahonnan bolygató láncok hatására áramlik a táp a tartály alján kialakított etetővályúba. A takarmány utánfolyását a bárányok maguk váltják ki. A vályú fölé szerelt ferde lábdeszka megakadályozza, hogy a bárányok a vályúba lépjenek, onnan a takarmányt kitúrják és szennyezzék.

A KBÖ jelű önetető üzembeállításával felmerült a kérdés: vajon gazdaságosabb-e a hizlalás ezzel az etetőberendezéssel, és ha igen, akkor hol és mekkora eredmény jelentkezik? E kérdés megválaszolása érdekében szükségessé vált egy összehasonlító vizsgálat folytatása.

AZ ÖSSZEHASONLÍTÓ VIZSGÁLAT LEÍRÁSA

Az összehasonlító vizsgálat a Bükkösi Állami Gazdaság ligetpusztai hizlaló telepén történt. A hizlalóistállót — amelybe a kísérletbe vont állomány került — 13 rekeszre osztották. Egy-egy rekeszben 40 db bárányt helyeztek el.

önetetől,
ó, a szo-

A magyar fésűs merinó bárányok beállítási súlya átlagosan 17,5 kg volt. Fele-fele arányban voltak a kos és a jerke bárányok.

A rekeszekben elhelyezett állatok granulált tápot fogyasztottak mono-diétában, ad libitum mennyiségben, ezen kívül minden rekeszben önitató állt a rendelkezésükre.

A bárányok minden rekeszben azonos körülmények között éltek, azonos feltételek mellett gyarapodhattak. Öt rekeszben azonban KBÖ önetető, ötben rácsos vályúk, háromban pedig egyszerű abrakoló vályúk voltak elhelyezve. E két utóbbi típusnál — az állatok fogyasztásának ütemében — a gondozó rendszeresen utántöltötte a takarmányt. Így tették lehetővé az ad libitum takarmányfelvételt. A KBÖ önetetőket, célszerűen, úgy helyezték el, hogy a gondozó a kezelőfolyosóról feltölthette őket.

A granulált takarmány monodiétában történő etetése a kísérlet szempontjából kedvező volt, mivel a takarmányvesztesség mennyiségét (széna-etetés nem volt) így könnyen megállapíthattuk. A vizsgálat kiterjedt azoknak az adatoknak a mérésére, melyek — az eredeti technológia szempontjából — jellemzők a hizlalás eredményességére, a végtermék költségének alakulására. Ezek az adatok a következők voltak:

1. A hizlalás idejét egyenlő időszakokra bontva hetenként, rekeszenként mérlegeltük az állományt. Az adatokból rendszeresen megállapíthattuk a különböző etetőkben takarmányozott báránycsoportok *átlagos súlygyarapodását*.

2. A különböző etetőberendezésekben *felhasznált granulált táp* mennyiségét csoportonként és etetésenként mértük. Ennek alapján ki tudtuk számítani a hizlalási időszakonként felhasznált takarmány mennyiségét, valamint az etetők feltöltésének gyakoriságát, ami az etetés élőmunka-igényére vonatkozóan adott tájékoztatást.

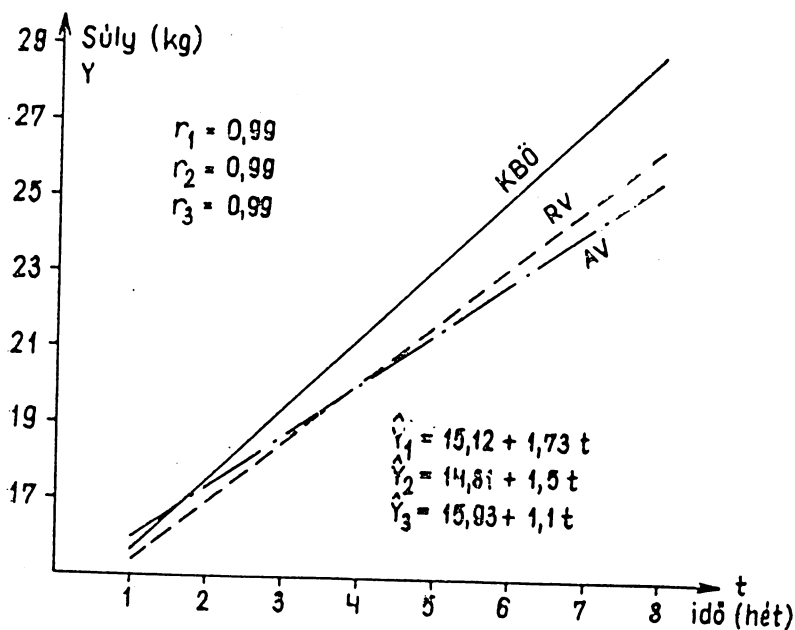
3. Naponta mértük a különböző etetőknél jelentkező *tápvesztesség* alakulását. Ez esetben a napi mérésekre szükség volt, mert ennél hosszabb idő után már nem lehet a granulátumot az alomtól, a trágyától elkülöníteni.

4. A juhász napi munkaidejének alakulásáról, ezen belül is az *etetésre fordított idejéről* a munkanap-felvétel szolgáltatott adatokat. Az elemzés feltehetően arra a kérdésre is, hogy a különböző etetőberendezések használatával járó élőmunka-ráfordítások mennyisége és összetétele hogyan alakult.

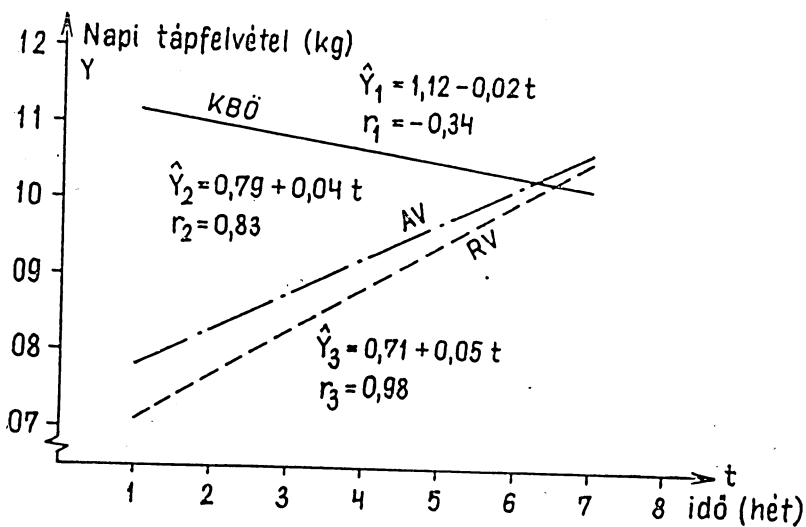
A TÁPFELVÉTEL ÉS A SÚLYGYARAPODÁS ALAKULÁSA

Az állatok súlyának hetenkénti mérlegelési adatai alapján, a különböző etetési módszerek szerint takarmányozott bárányok *súlynövekedésének az alakulását* lineáris trenddel¹ sikerült a legjobban megközelíteni. Ezt mutatják a korrelációs együtthatók is.

¹ Ezen és a többi ábrán a KBÖ önetetőre vonatkozó trendet folytonos vonal, a rácsos vályúét (RV) szaggatott vonal, az egyszerű abrakoló vályúét (AV) szaggatott és pontozott vonal mutatja.

1. ábra. Az élő súly növekedése

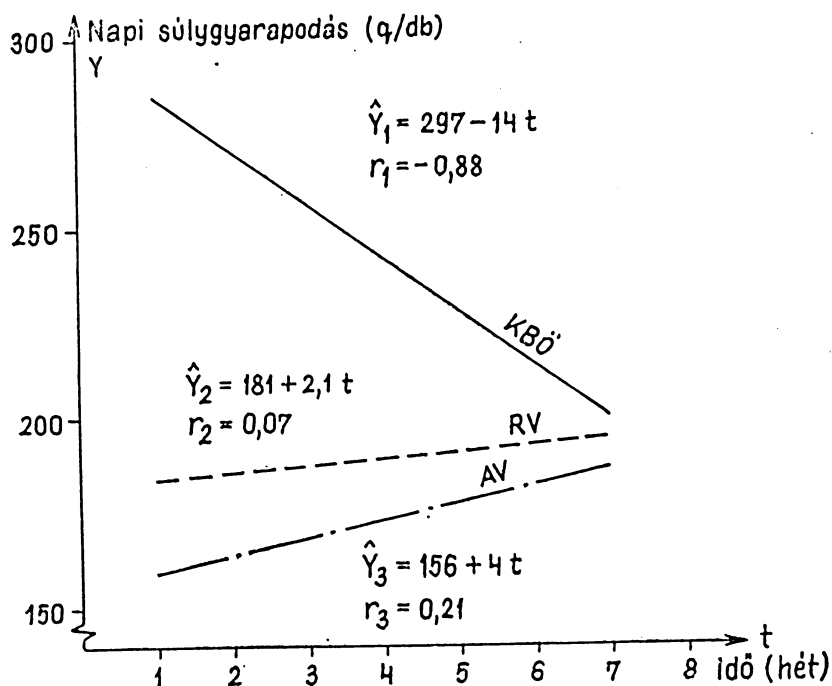
2. ábra. A napi tápfelvétel

Az 1. ábrán bemutatott lineáris trendek együtthatóiból jól látható, hogy a KBÖ önetető alkalmazása esetén átlagosan 1,73 kg-mal gyarapodott hetenként a *bárányok súlya*, míg a másik két etetési mód alkalmazása esetén csak 1,50, illetve 1,10 kg-mal. Megállapítható tehát, hogy a súlygyarapodás a KBÖ önetetővel felszerelt rekeszekben elhelyezett bárányok esetén volt a leggyorsabb.

Vizsgáljuk meg ezek után, hogy az említett súlynövekedést mekkora takarmánymennyiség felvételével érték el a megfigyelt állatok. Ezt a 2. ábra szemlélteti. A *napi tápfelvétel* — az ábra szerint — a KBÖ önetető alkalmazása esetén volt kezdetben a legnagyobb, de itt a hizlalás során a felvett táp mennyisége egyre csökkent, míg a másik két etetőberendezésből fogyasztott táp mennyisége egyre nőtt.

Nagyon fontos kérdés, hogy a megfigyelt tápfelvétel eredményeként a bárányok *súlygyarapodása* hogyan alakult.

A 3. ábra szerint, érthető módon, a KBÖ önetetón keresztül etetett bárányok súlygyarapodása kezdetben a legnagyobb volt, majd lassan csökkent, de még így is 200–300 g/db súlygyarapodási érték között ma-

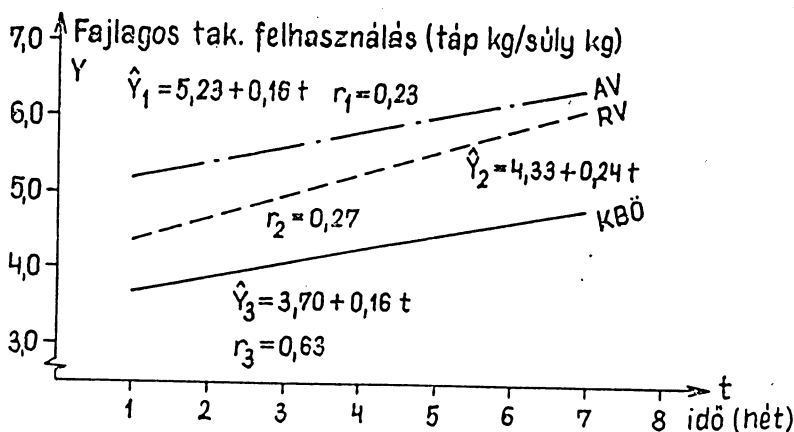

3. ábra. A naponkénti súlygyarapodás

radt az egész hizlalási idő alatt. Ezzel szemben a vályús etetési módoknál a súlygyarapodás a hizlalási időszak alatt növekvő volt, de abszolút értékben a napi 150–200 g/db fölé nem emelkedett.

A hizlalás során elért súly, a napi tápfelvétel és a napi súlygyarapodás vizsgálata után nézzük meg a *fajlagos takarmányfelhasználást*.

Az általunk vizsgált csoportoknál 1 kg súlyt a KBÖ önetető alkalmazásakor 4–5 kg takarmánnyal, míg a vályús etetési módok esetén 4,5–6 kg takarmánnyal sikerült előállítani. Sőt, a hizlalás során az 1 kg súlyra fordított takarmány mennyisége is a KBÖ önetető alkalmazása esetén növekedett a leglassabban. A másik két etetési mód alkalmazásakor jóval intenzívebb volt a felhasznált takarmány mennyiségének növekedése. Ezt tanúsítja a 4. ábra.

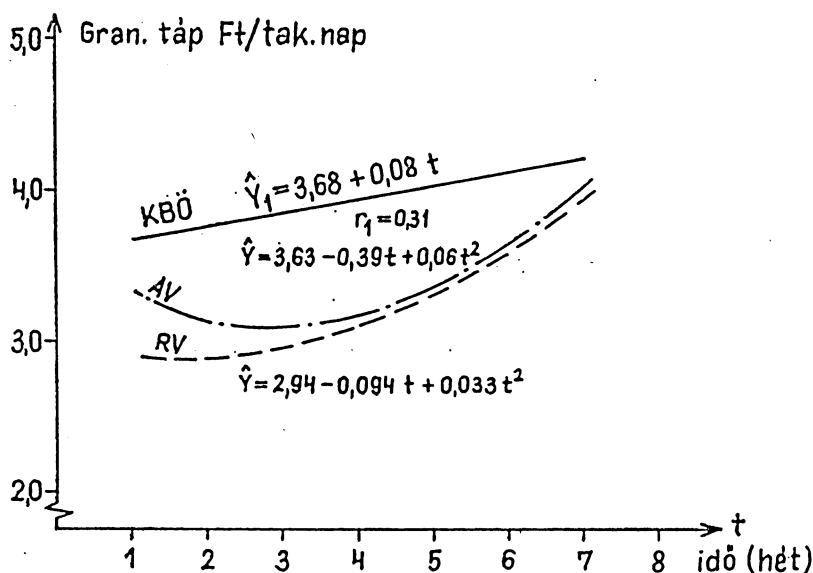
4. ábra. A fajlagos takarmányfelhasználás

Az eddigiekből megállapítható, hogy a KBÖ önetető alkalmazásával nagyobb súlyt sikerült elérni, rövidebb idő alatt, intenzívebb napi tápfelvétellel jobb, de csökkenő napi súlygyarapodással, a legkedvezőbb fajlagos takarmányfelhasználással.

AZ ÉLŐ- ÉS A HOLTMUNKA-RÁFORDÍTÁSOK ALAKULÁSA

Az eddigiekben vázolt eredmények elérése érdekében naponta felhasznált takarmányok költségének alakulását az 5. ábrán mutatjuk be. Láthatjuk, hogy két másodfokú és egy lineáris trenddel sikerült a kapcsolatot a különböző etetési módok esetén leírni.

Az ábráról jól látható, hogy a KBÖ önetető alkalmazásakor a legmagasabb a takarmányozási költség, de — mint azt korábban már láttuk — a legrövidebb idő alatt sikerült a kívánt súlyra hizlalni a bárányokat.

5. ábra. A különböző etetési rendszerekben felhasznált takarmány költsége

Az 1. táblázatban bemutatjuk részletesebb bontásban is az 520 bárányra vonatkozó takarmányköltségeket.

A táblázatból jól látható, hogy a KBÖ öntetével etetett bárányok hizlalási ideje rövidebb, költsége kisebb, mint a másik két etetési mód esetén.

1. táblázat

A TAKARMÁNYKÖLTSÉGEK ALAKULÁSA

Etetőberendezés	Rálicsolt súly (kg/db)	Bárány (db)	Felhasználandó táp* (q)	Felhasznált táp költsége (Ft)	Hizlalás ideje** (nap)
Kaposvári bárány öntető (KBÖ)	14	520	319,6	112 499	58
Rácsos vályú (RV)	14	520	350,2	123 270	72
Abrakoló vályú (AV)	14	520	406,2	142 982	80

* Szükséges összes súlygyarapodás, szorozva a fajlagos takarmányfelhasználással.

** Szükséges összes súlygyarapodás, osztva a napi súlygyarapodással.

Nagyon fontos a *takarmányvesztesség* figyelembe vétele is. Ha a 16 kg-os súlytól a 30 kg-os értékesítési súlyig figyeljük a takarmányvesztéseket, akkor a 2. táblázatban szereplő eredményeket kapjuk.

2. táblázat

A TAKARMÁNYVESZTESÉGEK ALAKULÁSA

Etetőberendezés	Hizlalás ideje (nap)	Napi mért vesztesség (kg)	Hizlalás alatti takarmányvesztesség	
			súlya (kg)	értéke (Ft)
Kaposvári bárány öntető (KBÖ)	58	0,53	30,74	108,20
Rácsos vályú (RV)	72	2,08	149,76	527,15
Abrakoló vályú (AV)	80	23,03	1842,40	6485,20

A KBÖ öntető alkalmazása esetén tapasztalt nagyon alacsony takarmányvesztesség figyelemre méltó, már csak azért is, mert egy egyszerű lábdeszékával volt elérhető.

Ezek után az *egy munkanapra jutó műveleti idők* alakulásáról számolunk be. Az etetőberendezések összehasonlítása szempontjából az időket úti időre és etetési munkára fordított időre bonthatjuk, mert az egyéb munkák azonosak mindhárom etetőberendezés alkalmazásakor (a mérések szerint ezek összesen 160,8 percet vettek igénybe).

Az egy munkanapra jutó műveleti idők, 520 bárány hizlalása esetén, különböző etetők alkalmazásakor, a 3. táblázatban kerültek összefoglalásra.

3. táblázat

AZ ETETÉS MŰVELETI IDEJE

Etetőberendezés	Ellenőrzés, állítás, tisztítás	Takarmány- kihordás	Takarmány- becsontás	Visszaút	Összes idő
					percen
Kaposvári bárány öntető (KBÖ)	18,4	4,5	4,9	2,0	190,6
Rácsos vályú (RV)	16,1	17,9	25,8	9,9	230,5
Abrakoló vályú (AV)	6,5	22,4	33,3	16,3	239,3

A napi műveleti idők közötti különbség lehetővé teszi, hogy a KBÖ öntető alkalmazásakor az egy dolgozóra jutó bárányok száma növekedjék.

A Bükkösi ÁG-ban egy gondozó 400–600 db hizóbárány (a mi esetünkben 520 db) gondozása után napi 40 Ft-ot, s minden 1 kg súlygyarapodásra 0,50 Ft-ot kap. Az állomány bűdössántaság mentességéért még külön havi 200 Ft jár a gondozónak. Így tehát a KBÖ öntető használata a gyorsabb hizlalás, a kisebb élómunka-ráfordítás, az intenzívebb súlygyarapodás miatt a gondozók számára is kedvezőbb bérezést tesz lehetővé.

Az eddigiekben az etetési rendszernek a bárányhizlalás gazdaságosságára gyakorolt hatását vizsgáltuk. Tudatában vagyunk annak, hogy a hiz-

lalás gazdaságosságát sok egyéb környezeti, genetikai, ökonómiai tényező is befolyásolja. Ezekkel e rövid cikk keretében nem tudunk foglalkozni. Úgy véljük azonban, hogy a takarmányköltség csökkentési lehetőségeink, így a gazdaságosság javításának is egyik jelentős tényezőjét mutattuk be tanulmányunkban.

В статье авторы рассматривают возможности снижения расходов корма на откорм ягнят и представляют достигнутые результаты использования автокормушек для ягнят. Она доказывает, что применением автокормушек для ягнят, типа КВО можно было достичь больший живой вес при меньшей себестоимости, так как по сравнению с другими системами кормления, таким способом можно откармливать за более короткое время, более интенсивным ежедневным получением корма, лучшим ежедневным привесом, меньшим расточительством корма, более выгодным условным употреблением корма.

Для рабочих применение автокормушек КВО тоже позволяет более выгодной зарплате.

Die Verfasser haben die Möglichkeiten die zu einer Verminderung der Futterkostengestaltung in der Mastlammproduktion führen weitgehend untersucht sowie, die neuesten Ergebnisse die mit den für Lämmer konstruierten Futterautomaten erreicht wurden, mitgeteilt. Es wurde bewiesen dass man mittels Verwand der Lammfutterautomate KBÖ die von der Landwirtschaftlichen Hochschule in Kaposvár ausgearbeitet wurden, mit geringeren Kosten grössere Mastgewichtszunahmen erreichen kann. Verglichen mit den anderen Fütterungssystemen werden nämlich die mit dem neuen Automat gefütterten Tiere während einen kürzeren Zeitraum, durch intensiverer täglicher Futteraufnahme erreichten besseren täglicher Gewichtszunahme, geringeren Futtersehwund und mit günstigeren spezifischen Futterverwandergebnissen gemästet. Auch die Löhne der in der Mastlammproduktion beschäftigten Arbeiter können mit der Einführung des Futterautomats KBÖ günstiger gestaltet werden.

Opportunities for feed cost-savings in lamb fattening are surveyed in the paper and results achieved with the most up-to-date automatic self-feeder for lambs are reported. It is proven that higher live-weight could be produced with less costs by applying the automatic self-feeder KBÖ elaborated for lambs in the Agricultural College of Kaposvár since, compared to other feeding systems, fattening can be thereby performed in course of a shorter period, with a more intensive use of nutriment and a higher daily gain of weight, by less wastage of feed and a more economical per unit feed consumption. Application of KBÖ automatic feeders renders also a better waging of labourers possible.

A KÖZGAZDASÁGI KIADÓ KÖNYVEIBŐL

Herbert Hax:

Döntések koordinálása

A szerző könyvében az üzemszervezési kérdéseket új megvilágításban tárgyalja. Elemzi a döntési folyamatok tartalmát és több döntés közös hatását. Először olyan modellt állít fel, amelyben csak egy személy hoz döntést, és ehhez ismerteti az információk struktúráját és a döntéssel kapcsolatos célfüggvényeket. Azután változtatja magát a döntési folyamatot, amely teljes, részleges és változó információbázisra épülhet. Felállítja ezek matematikai egyenleteit és kiszámítja a különböző választási lehetőségeket.

A döntési folyamatokat a gyakorlat követelményeinek megfelelően tárgyaló mű mindazok számára, akik a döntésben részt vesznek, nélkülözhetetlen.

Papp Ottó:

A hálós programozási módszerek gyakorlati alkalmazása

A hálós tervezési módszerek alkalmazása és elterjedése ma már hazai viszonylatban is előrehaladottnak mondható. A könyv a korszerű tervezési-szervezési-irányítási módszerek felhasználási körét mutatja be sok példával, a gyakorlati tapasztalatok elemzésével. A szerző az egyszerű hálóktól az összevont hálókig áttekintést ad a szükséges módszertanról, a hálószerkesztésről és az adatfeldolgozás módozatairól. Külön felhívja a figyelmet a leggyakrabban előforduló hibákra és azok forrásaira is. E könyv első sorban a gyakorlati alkalmazást igyekszik elősegíteni, egyrészt a már ismert helyes módszerek alkalmazásának bemutatásával, másrészt azok továbbfejlesztésével és a gyakorlati követelményekhez való igazításával. A könyvet 133 ábra és mintegy 70 függelék teszi teljessé.

Sárközi Tamás:

Vállalati önállóság

— vállalatirányítás-társulások

A szerző — az MTA Állam- és Jogtudományi Intézetének munkatársa — a vállalati gazdálkodás és vállalatirányítás időszervi és sokban vitatott problémáit elemzi. A mű első részében vizsgálja a vállalati jogokat és kötelezettségeket, a népgazdasági terv és a vállalati gazdálkodás kapcsolatának jogi módjait, a vállalati nyereségesség és a népgazdasági érdek összeegyeztetésének jogi oldalát, a vállalati vagyonnal való rendelkezés lehetőségeit és kereteit.

A vállalatirányítás kérdéseivel foglalkozó második részből különösen nagy figyelmet érdemel a szerző elemzése az ágazati irányításról, illetve a vállalatok felügyeleti kapcsolatáról és tartalmáról. Ugyanebben a részben részletesen foglalkozik az utasítási jog gyakorlati módjával és korlátaival, a vállalatok ezzel kapcsolatos jogvédelmi lehetőségeivel.

A harmadik rész új, rendkívül aktuális témakörrel foglalkozik, első rendszerezési jogi feldolgozásként: a vállalati társulásokkal. A szerző részletesen vizsgálja a társulási jog eddigi alakulását, kritikailag elemzi az 1970–1971. évi társulási jogszabályokat, ismerteti a kooperációs-együttműködési megállapodásokat, a közös beruházásokat, az egyesületek működését, az Rt. vagy Kft. formájában működő közös vállalatokkal kapcsolatos gyakorlati tapasztalatokat, valamint a vállalatok közötti különböző eszközáramlási formákat is. A mű jelentőségét fokozza, hogy a különböző polgári jogi, államigazgatási jogi és munkajogi problémákat közgazdasági-szociológiai összefüggéseiben tárgyalja. Így egyaránt hasznos a gazdaságirányítási szakemberek, a vállalati vezetők, a tanácsai vállalatok irányítói és vezetői, a közgazdászok, a vállalati jogászok, valamint a jog elméleti művelői számára.